

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : 200 Lei
Particulari : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 1859/1936.

Apelul ASTREI.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, vechea ASTRĂ a Românilor ardeleni, a lansat un apel semnat de toți Arhierii români din Ardeal, de fruntașii vieții publice și de membrii Comitetului Central al ASTREI, în care invită toată suflarea românească să se grupeze din nou în jurul ASTREI, dându-i tot concursul, ca acea să activeze, ca în trecut, spre binele neamului și al patriei.

Frații Preoți, cari și în trecut au muncit cu tot sufletul lor în cadrele ASTREI, sunt insistent rugați, ca și acuma să-și dea tot concursul, ca aceasta veche instituțiune să înflorească și să aducă roade bogate. În mod special sunt rugați să-și pregătească credințioșii pentru sărbătoarea Astei din 1 Iunie crt., îndemnându-i să sprijinească toate acțiunile ei, fie prin donații, fie prin înscrierea în șirul membrilor și participarea la manifestațiile culturale și naționale ce le va aranja.

Oradea, 16 Maiu 1936.

No. 1878/1936.

Taxa de porto la corespondența oficială către particulari.

On. Minister al Cultelor sub No. 65053/8745—1936 ne încunoștințează, că începând dela 1 Mai crt., conform adresei No. 80868—1936 a Poștelor, Telegrafelor și Telefonoanelor, orice corespondență expedită de autoritățile de stat la adresa particularilor, se va pune la plata porto-ului simplu în sarcina destinatarilor.

Oradea, 16 Mai 1936.

No. 1770/1936.

Taxe anuale pentru carnetele de reducere pe C. F. R.

On. Minister al Cultelor cu adresa No. 69681/9144—1936 ne încunoștințează că :

»Ministerul Lucrărilor Publice, prin legea publicată în Monitorul Oficial No. 73 din 27 Martie a creat

»Fondul pentru modernizări de drumuri naționale«. Acest fond se alimentează din diferite venituri, între cari intră și taxele anuale pentru carnetele de reducere cu 50% pe C. F. R., cari sunt următoarele :

pentru un carnet cl. I. Lei 150,

» » » » II. » 120,

» » » » III. » 20, cari se plătesc

la orice administrație financiară.

Această recipisă se prezintă la eliberarea carnetelor sau la viza trimestrială.

Vă rugăm să binevoiți a dispune să se comunice celor în subordine«.

Toți cei interesați se vor acomoda dispozițiilor de mai sus și recipisa Administrației Financiare de plata taxei pentru modernizarea drumurilor, o vor atașa la carnetul de călătorie, ca să le servească de legitimație.

Oradea, 9 Mai 1936.

PARTEA NEOFICIALĂ

Curând și des.

În Duminecile dintre Paști și Rusalii se obișnuiește a se face întâia împărtașanie a copiilor, aproape în toate parohiile de pe cuprinsul Eparhiei noastre. Este timpul cel mai sugestiv pentru așa ceva și apoi copiii, cari de obicei sunt elevi de școală, pe la sfârșitul anului pot fi mai bine pregătiți pentru acest act.

De aceea credem a face un real serviciu atât Cucernicilor parohi, cât și educatorilor și părinților, reamintindu-le dispozițiile dreptului canonic în aceasta privință. În Biserica noastră aceste dispoziții sunt vagi, în practică însă, se pare că toată lumea se orientează, în vremea din urmă cel puțin, după prescrierile dreptului apusean. Canonul 854 al numitului Cod, nu face altceva decât rezumnează decretul „*Quam singulari*” al Papei de f. m. Piu X, emanat de S. Congregație a Sacramentelor în 8 August 1910. Acel decret, pe care l-am mai amintit în coloanele acestei reviste, se poate cuprinde, ca de altfel întreaga operă euharistică a lui Piu X, în două cuvinte : »La cuminecare *curând și des*«.

Legea pozitivă divină care obligă pe fiecare creștin să se împărtașească în primejdie de moarte, îi privește și pe copii : »E absolut detestabil, spune nu-

mitul decret, abuzul de a nu administra viaticul și ungerea din urmă copiilor cari au ajuns la anii priceperii și de a-i înmormânta după rânduiala îngropării copiilor».

Ca copilul să fie în situația de a primi sf. Cuminecare în acele clipe din urmă, ajunge să știe deosebi pâinea euharistică de pâinea comună și să știe să-l cinstească pe Domnul. Nimic altceva. Cine ar putea spune la ce grad de fericire poate să ajungă un copil ca acesta, sfințit și numai de o singură împărtașanie! Ce slavă pentru Dumnezeu însuși, care în felul acesta e cunoscut și iubit într'un chip mai desăvârșit de un cetățean ceresc! Tocmai pentru aceasta un preot cernic ar trebui să grijească ca toți copilașii din parohia sa, chemați la cer, să nu ia sborul spre această patrie fericită fără a fi provăzuți cu aceasta hrană înfrătoare. Va putea atunci cere și aștepta dela aceste suflete îngerești, în schimb, rugăciuni și ajutor pentru întoarcerea și perseverența în bine a celor adulți. Nu se cere la aceasta decât puțin spirit de credință!

Îi privește apoi pe copiii și cealaltă lege divină, determinată de biserică prin can. XXI al Conc. IV din Lateran la 1215, confirmată și de Conc. Tridentin: de a se împărtași în fiecare an la Paști. Este drept că can. 12 al Codului de drept bisericesc, prin un așa zis „*presumptio iuris*,” care nu admite probă contrară, stabilește anul al șaptelea al vieții ca limită la care începe uzul rațiunii, și prin urmare ca limită, după care suntem obligați la observarea legilor comune ale Bisericii. Așa, dacă un copil care Joi împlinește 7 ani, în Dumineca precedentă era scutit, în următoarea însă, este obligat să asculte Liturgia. În schimb, pentru cuminecarea de Paști, vârsta priceperii este aceea în care copilul începe să se gândească, adică pela anul 7 al vieții, ceva sub, ori ceva peste acesta. Aici deci nu mai are loc acel »*presumptio iuris*« amintit, ci dacă copilul pricepe la 6 ani se anticipă, dacă pricepe la 8 ani se amână obligațiunea de a împlini această poruncă a cuminecării de Paști. Inșă dela un copil care nu e pe moarte, se înțelege că se așteaptă o mai bună pregătire. Dreptul canonic tot în canonul citat stabilește și care este aceasta pregătire: să cunoască misterele principale ale credinței, potrivit gradului de inteligență și să se apropie de sf. cuminecare cu aceea evlavie de care e capabil la vârsta lui. Urmează deci, că un copil admis la sf. Cuminecare la vârsta de 12 ani, conform obiceiului vechiu, dinainte de 1910, dacă pricepe la 7 ani atunci a călcat porunca de 5 ori, dacă pricepe la 8 ani atunci numai de 4 ori. A cui este vina? De obicei nu a lui, ci a aceluia cari sunt răspunzători pentru creșterea copilului, adică parohul și părinții. Iată tot ce prevede rânduiala Bisericii în această privință.

Când la 8 August 1910, Piu X publică decretul »*Quam singulari*«, impresia pe care o produse fu variată. Mulți îl primiră cu bucurie, văzând în el un leac pozitiv și de mult așteptat împotriva avalanșei răului ce băntuia și un foarte bun factor de formare religioasă și morală a copilului. Alții în schimb, erau neîncredători și îi opuseră la început o oarecare împotrivire. Așa trebuia să fie. Decretul lui Piu X era opera lui Dumnezeu, în urmare oamenii trebuiau să-i »zică împotriva«. Și astăzi mai dăinuește la mulți dintre ai noștri vechea prejudecată: »copiii nu înțeleg«. Sunt ultimele urme ale jansenismului.

Cu excepția sacramentului căsătoriei, pentru forma lui de contract, absolut vorbind, e necesară priceperea

pentru a primi sacramentele și a obține efectul lor. Botezul se dă celor nou născuți, Mirul la fel, cel puțin în Biserica noastră, deslegarea se dă și celor ce sunt în agonie, ori sunt în nesimțire. Toți aceștia nu pricep! Cum primesc dară tainele? Aceste semne sensibile ale harului, produc efectul »*ex opere operato*«, adică automat, cu un termen mai pe înțeles. Pentru a obține harul unei fapte bune e de lipsă ca să fim noi aceia cari o săvârșim. Dar în Taine, ajunge să nu punem piedecă: voința contrară ori păcatul. Să ni se îngăduie o asemănare: se învârte, prin ritul extern, conectorul și în aceeași clipă se aprinde lampa harului dumnezeesc în suflet. Din aceasta pricină odinioară se împărtașeau copiii și înainte de anii priceperii, cum ne spun Sfinții Părinți. Dacă astăzi se cere să aibă vârsta priceperii, aceasta e pentru o lege pozitivă a Bisericii, datorită unor motive înțelepte.

În sfârșit ce știință se așteaptă dela ei? Biserica nu cere decât să cunoască misterele principale ale credinței și pregătirea evlavioasă. Și acestea le poate înțelege un copil de 6—7 ani. La sate ce e drept, dezvoltarea înțelegerii e ceva mai tardivă, fiindcă nu e ajutată. Dar la orașe, unde copiii au cercetat grădinița, știu să numere, să scrie, să citească, nu e așa. Dacă fac vre'o ștrengărie știu s'o ascundă, dacă sunt dojeniți știu să se apere, să se scuze, ba să nege chiar. Și atunci nu vor ajunge să priceapă că există un Dumnezeu în trei persoane, că Isus a murit pentru noi și că în sf. Euharistie Isus e de față, nu ca într'un tablou, ci el însuși, viu și real și că trebuie să-l iubim.

Copilul nu va avea o minte reflexivă să o prezinte lui Isus din Sf. Euharistie, dar are o inimă capabilă să-l iubească. Mai mult înțelege un adult, care se spovedește și cuminecă, ca să satisfacă stăruințelor soției sale, apoi după ce s'a împărtașit, dă câteva târcoale prin Biserică și iasă ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat? Și pe noi de multe ori ne impresionează extraordinar de mult aceste lucruri. Ei bine, numai de copii să ne fie groază? Să nu fim atât de severi cu ei. Să-i lăsăm să meargă la Isus, *curând și des*, căci lor li-e făgăduită împărăția cerurilor!

— **Pelerinaj național român la Roma.** Sub înaltul patronaj al *I. P. S. Sale Dr. Valeriu Traian Frențiu*, în vederea expediției mondiale a presei catolice din Vatican, Păr. Can. *Dr. A. L. Tăutu* a organizat un pelerinaj românesc la Roma și Italia. Ceata celor ce au luat drumul Romei Eterne, în 7 Mai crt. o formează 62 de pelerini.

Un itinerariu bogat și variat prevede un program și mai bogat și mai variat pentru norocoșii pelerini. Jimbolia—Postumia—Veneția—Lido—Padova—Florența—Roma. Aci între multe altele: asistarea la solemnitatea deschiderii expoziției mondiale a presei catolice; audiență la Sf. Părinte; vizitarea Vaticanului; excursie la Napoli; pe insula Capri și la Pompei. Apoi Roma—Milano—Postumia—Jimbolia. Greu de urmărit, dar cu atât mai plăcut pentru cei plecați sub oblăduirea *I. P. S. nostru* Episcop.

Și suntem siguri că norocoasa ceată, cu greu se va despărți de »maica Roma cea bătrână« și de mult admiratele frumșeți ce se deschid ochiului cercetător de pelerin, în țară și capitala fraților noștri italieni.

Dumnezeu să-i ocrotească în pace!

Expoziția mondială a presei catolice

Cuvântul Sfântului Părinte

La Congresul Presei Catolice din Bruxelles, în 1933, s'a luat hotărîrea de a se ține viitorul congres al presei catolice, în 1936, la Roma, deoarece în acest an se împlinește a 75-a aniversare dela apariția cotidianului »semioficios« al Vaticanului, *L'Osservatore Romano*. La pelerinajul ziaristilor catolici în anul sfânt la Roma, s'a exprimat dorința de a se organiza cu acest prilej și o expoziție mondială a acestei presei. Expoziția, omagiu filial al întregii presei catolice din lume adus Sf. Părinte Piu XI, care prin enciclica *Rerum omnium* l'a proclamat pe Sf. Francisc de Sales de protectorul ceresc al ziaristilor catolici, »răspânditorii credincioși ai cuvântului pontifical«, avea să fie documentarea, ilustrarea și proslăvirea activității catolice, pe terenul presei cotidiene și periodice.

Dublu era scopul acestei expoziții.

Cel dintâi ca să adune în casa Părintelui creștinătății pe ziaristii, publiciștii și editorii catolici, ca să-și expune rodirile ostenelelor lor și să afle în aceasta o icoană fidelă a tuturor inițiativelor mai de seamă și a rezultatelor obținute, în afară de o meritată recunoștință, învățături folositoare pentru un ulterior progres și un nou înbold pentru jertfe tot mai generoase.

Al doilea scop era să trezească interesul catolicilor pentru marea problemă a presei lor proprii, organul de propagandă a gândirii lor, armă ușoară, dar puternică și neapărat de lipsă pentru lupta zilnică a vieții de azi.

După o muncă de doi ani s'a îndeplinit dorința și gândul acesta uriaș. Au luat parte la ea 45 de națiuni europene și din America și 53 de regiuni din Asia, Africa și Oceania. Expoziția e o galerie a ziarilor, revistelor și periodicelor, organe ale activității catolice pe terenul presei. E alcătuită ca să ne reprezinte în chipul cel mai intuitiv și sugestiv, funcționarea, importanța și necesitatea presei catolice, precum și munca pe care aceasta a dezvoltat-o și trebuie s'o desvolte pentru apărarea Bisericii și pentru răspândirea moralei și a gândirii catolice din lume. Sunt arătate apoi progresele tehnice și dezvoltarea istorică a presei.

Locul de frunte însă, îl ocupă problemele etice, pe cari ziarele și revistele ni le prezintă cu diferite ocazii. Și ne prezintă, aceasta Expoziție, mai ales presa cotidiană și periodică, întru cât ele ne reoglindesc viața catolică contemporană. În 12 l. c. Sf. Părinte, în prezența unui public select, format din cei ce aparțin curții papale, Colegiul Cardinalilor, Corpul diplomatic acreditat pe lângă Sf. Scaun, reprezentanții comitetelor naționale pentru organizarea expoziției și a câtorva demnitari, a deschis Expoziția. După ce Conte Della Torre, directorul lui »L'Osservatore Romano« își citește cuvântarea omagială, Sf. Părinte ia cuvântul.

Mulțumește întâi tuturor acelor cari s'au ostenit pentru realizarea acestui gând măreț, și salută pe cei ce sunt de față la aceasta expoziție inaugurală.

Amintește „*dureroase absențe, cari în felul lor Ne fac și mai simțit prezente două mari țări, două mari popoare: una vastă și greu încercata Rusie — căci o adevărată furoare de ură împotriva lui Dumnezeu a distrus și mai distruge și acum tot ce apar-*

ține religiei și în deosebi religiei catolice: totul, afară de nebiruita credință și adevăratul, admirabilul eroism, care dă, se poate spune zi de zi, noi și slăvite capitole martirologiului. Cealaltă, Germania în deosebi cunoscută și dragă Nouă, fiindcă împotriva oricărei dreptăți și adevăr, prin voite identificări artificiale și confuzii între religie și politică, nu se admite să existe o presă catolică. Și într'unul și într'altul loc i se face presei catolice cinstea de a se teme de puterea și țăriia ei: și într'unul și în celalalt loc se face ceea ce bine s'a numit, cinstea dată adevărului, negațiunea și împotrivirea“.

Felicită pe organizatori. Are un cuvânt de recunoștință părintească pentru toți cari au contribuit la îndepluirea ei.

Nu vrea apoi, și crede că ar avea oarecari re-mușcări, să piardă un prilej ca acesta, pentru a nu spune un cuvânt pe care toți îl așteaptă drept încurajare și pentru ca să-l lanseze prin uriașele rotative. Alege câteva lucruri asupra cărora crede că e nevoie să recheme atențiunea ziaristilor în primejdiile ceasului de față, sigur că acești buni fii vor reveni asupra lor.

„*Cel dintâi pericol, cel mai mare și general este comunismul sub toate formele și gradele sale. El amenință totul, întinde curse în ascuns și atacă fățiș: demnitatea individuală, sfințenia familiei, ordinea și siguranța conviețuirii civile și mai presus de toate religia, mergând până la negațiunea fățișă și organizată, până la lupta împotriva lui Dumnezeu, și mai ales a Religiei Catolice și a Bisericii Catolice. O bogată și răspândită literatură așează în plină și sigură lumină un asemenea program: ajung pildele practicate ori încercate în diferite țări (Rusia, Mexic, Spania, Uruguay, Brasile).*

Pericol mare, total și universal. Universalitate, mereu și pe față proclamată și invocată, căutată și promovată printr'o propagandă pentru care nu se cruță nimic. Și mai primejdioasă când, după cum face mai nou, ia atitudini mai puțin violente și în aparențe mai puțin nelegiuite pentru a pătrunde în cercuri mai greu accesibile și a obține — cum din nenorocire obține — complicități de necrezul, ori cel puțin tăceri și toleranțe de neprețuit folos pentru cauza răului și de funeste urmări pentru cauza binelui“.

Părintele comun e profund îndurerat și preocupat de aceasta mare primejdie ce amenință lumea și care deja a pricinuit mari stricăciuni mai ales în Europa. Nu încetează a semnală primejdia pe care mulți o ignorează ori nu vor să o recunoască, ca iminentă. Însemnează „*a lucra și a aplană căile și a ușura biruința semnalatei primejdii, tot ceea ce lasă de dorit și lipsește apărării moralității publice și remedului împotriva aceluia neopăgânism, căruia imoralitatea i se aliază atât de ușor și în chip aproape inevitabil, fie chiar și sub spora rafinatei civilizații materiale“.* În aceste vremuri tulburi și pline de grave primejdii indică Biserica Catolică ca singura păstrătoare a creștinismului adevărat și genuin. Și în Biserica Catolică nu poate să nu indice ca mijloc, din cale afară providențial, Acțiunea Catolică, care în tre-

cut a fost puternică colaboratoare a apostolatului ierarhic în evanghelizarea lumii păgâne. Arată apoi profunda greșală pe care o săvârșec unele state chiar și numai împiedecând libera dezvoltare a bisericii, renunțând prin aceasta la cele mai prețioase ajutoare pe cari ea singură poate să le dea siguranței publice, păcii adevărate și bineului obștesc. Sfârșește apoi împărțind Binecuvântarea Apostolică tuturor acelor pe cari îi reamintește în fugă: Guverne și Miniștrii, Magistrați și Funcționari, Persoane oficiale și private, Episcopi și Preoți, Călugări și Mireni, Scriitori, Muncitori tehnici și manuali.

O Binecuvântare specială împărtășește Expoziției cu gândul ca această întrunire frățească să fie preludiul unei adevărate păci europene și mondiale.

„Strigătului înfricoșător a celor fără Dumnezeu, Expoziția Noastră ți răspunde cu încrezătoarea și afectuoasa rugăciune liturgică din timpul Paștilor: „rămâi cu noi Doamne, căci s'a plecat ziua.“ Un trist amurg, ce pare prevestirea unei nopți și mai triste, se lasă peste lumea întreagă: rămâi cu noi, căci atunci și în întunecime ne va străluci și ne va poartă lumina ta: rămâi cu noi Doamne!”

Presă periodică în România.

SCHEMĂ

de I. GEORGESCU.

pentru un studiu asupra Presei Periodice catolice și necatolice din România.

I. INTRODUCERE GENERALĂ,

1. Condițiile generale ale Țării, Date statistice asupra populației și densitatea ei, Statistica profesiunilor religioase. Regimul politic și principalele partide. Cele mai însemnate legi în vigoare asupra libertății și reglementările presei periodice.

Condiții generale. România, în urma întregirii din 1918, are o întindere de 294.967 kilometri pătrați. Ca mărime e, deci, între țările europene de categoria a doua.

E o țară, prin excelență, agricolă. Posedă, însă și remarcabile începuturi de industrie și comerț: petrol, sare chereștea, metale, etc. Sub aceste raporturi, prezintă mari posibilități de evoluție ulterioară.

Populația și densitatea. Numărătoarea din 1930 arată că România ocrotește, în total, 18.026.000 de locuitori. Aceștia ne înfățișează următorul tablou etnografic:

Români	13.160.000
Maghiari	1.388.000
Evrei	822.000
Germani	770.000
Ruteni	469.000
Bulgari	378.000
Ruși	324.000
Turci	234.000
Alte neamuri	469.000
(Sârbi, Poloni, Armeni, etc.)	

Densitatea populației e de 66 de locuitori pe 1 km². Ar putea să fie cu mult mai mare; cel puțin de două ori atâta.

Statistica profesiunilor religioase ne arată următoarele cifre:

Ortodocși	13.067.000
Uniți (catolici de rit românesc)	1.350.000
Catolici de rit latin	1.200.000
Calviniști	717.000
Luterani	360.000

Unitarieni (Anti-trinitari)	72.000
Mozaici	984.000
Muzulmani	234.000
Armeni Gregorieni	60.000
Alte secte	82.000*)

Regimul politic și principalele partide de guvernământ. România e monarhie constituțională. Ea are regim parlamentar cu două camere: Adunarea Deputaților și Senat. Acest regim se întemeiază pe sufragiu universal, egal, secret, cu reprezentarea minorităților electorale.

Principalele partide de guvernământ sunt: Partidul Național Liberal, sub președinția d-lui Constantin I. C. Brătianu, acum la cârma țării; Partidul Național Țărănesc, sub președinția d-lui Ion Mihalache, mai înainte sub a d-lor Alexandru Vaida-Voevod și Iuliu Maniu; precum și Partidul Poporului, sub președinția mareșalului Alexandru Averescu. Aceste trei partide s'au perândat, aproape exclusiv, la cârma țării, din 1918 încoace.

Alte partide politice sunt: cel național creștin de sub conducerea d-lor Alexandru C. Cuza și Octavian Goga; cel liberal de sub conducerea d-lui George I. Brătianu; cel agrar de sub conducerea d-lui Grigorie Iunian; uniunea de sub conducerea d-lui Constantin Argetoianu; cel maghiar de sub conducerea contelui Bethlen György; cel german de sub conducerea d-lui Fabricius; cel evreesc de sub conducerea d-lui Teodor Fischer, etc.

Lege specială, pentru Presă Periodică, nu există, în România. Acum e vorba să se aducă o asemenea lege.

*) Pentru a soluționa contradicțiile aparente ale acestor date statistice, trebuie să se știe că nu toți ortodocșii sunt de origine etnică românească, precum nici Românii nu sunt toți ortodocși. Uniții, însă, cu excepția a 60.000 de Ruteni greco-catolici, toți sunt Români, reprezentând astfel, sub raport confesional, biserica națională cea mai bine încheată. Aceeași observație e de făcut la Evrei. O statistică bisericească din 1934 arată 1.685.000 de Români uniți. De aici, necesitatea indiscutabilă a celor două statistici: religioasă și etnică.

În lipsa unei asemenea legi, hotărâtoare sunt articolele 5, 25, 26 și 105 din Constituția dela 1923.

Iată aceste articole:

»Art. 5. — Românii, fără deosebire de origină etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi. (Art. 5. Const. 1866).

Art. 25. — Constituțiunea garantează tuturor libertatea de a comunica și publica ideile și opiniunile lor prin grai, prin scris și prin presă, fiecare fiind răspunzător de abuzul acestor libertăți în cazurile determinate prin codicele penal, care nici într'un caz nu va putea restrânge dreptul în sine.

Nici o lege excepțională nu se va putea înființa în această materie.

Nici cenzura, nici o altă măsură preventivă pentru aparițiunea, vinderea sau distribuțiunea oricărei publicațiuni nu se va putea înființa.

Nu este nevoie de autorizațiunea prealabilă a nici unei autorități pentru aparițiunea oricărei publicațiuni.

Nici o cauțiune nu se va cere dela ziariști, scriitori, editori, tipografi și litografi.

Presă nu va fi pusă niciodată sub regimul aver-tismentelor.

Niciun ziar sau publicațiune nu va putea fi suspendat sau suprimat.

Orice publicațiune periodică, de orice natură, va trebui să aibă un director răspunzător, iar în absența acestuia, un redactor răspunzător. Directorul sau redactorul vor trebui să se bucure de drepturile civile și politice. Numele directorului și numele redactorului vor figura vizibil și permanent în fruntea publicațiunii.

Înainte de aparițiunea publicațiunii periodice, proprietarul ei e obligat a declara și înscrie numele său la tribunalul de comerț.

Sancțiunile acestor dispozițiuni se vor prevedea prin legi speciale. (Art. 24. Const. 1866).

Art. 26. În ce privește publicațiunile neperiodice, răspunzător de scrierile sale este autorul, în lipsa acestuia editorul; patronul tipografiei răspunde când autorul și editorul nu au fost descoperiți.

La publicațiunile periodice responsabilitatea o au: autorul, directorul sau redactorul, în ordinea enumerării.

Proprietarul în toate cazurile, este solidar răspunzător de plata despăgubirilor civile.

Delictele de presă se judecă de jurați, afară de cazurile aci statornicite, cari se vor judeca de tribunalele ordinare, potrivit dreptului comun:

a) Delictele ce s'ar comite împotriva Suveranilor țării, Principelui Moștenitor, membrilor Familiei Regale și Dinastiei, Șefilor Statelor Străine și reprezentanților lor;

b) Indemnurile directe la omor și rebeliune, în cazurile când nu au fost urmate de execuțiune;

c) Calomniile, injuriile, difamațiile aduse particularilor sau funcționarilor publici oricari ar fi atinși în viața lor particulară sau în cinstea lor personală.

Arestul preventiv, în materie de presă, este interzis. (Art. 24. Const. 1866 și 1884).

Art. 105. Juriul este statornic în toate materiile criminale și pentru delictele politice și de presă, afară de cazurile statornicite prin Constituțiunea de față.

Acțiunea pentru daune-interese, rezultând din fapte și delicte de presă nu se poate intenta decât înaintea aceleiași jurisdicțiuni de competența căreia este delictul. (Art. 24 Const. 1866 și L. 8 Iunie 1884).

Potrivit acestor prevederi ale noiei Constituții Românești, delictele de presă (difamații, injurii, calomnii) se judecă de jurați. Codul penal românesc, cu prevederile necesare în această privință, e împrumutat, în mare parte, din codul penal francez din 1810, precum și din cel prusian dela 1851.

În timpul din urmă se discută nevoia unei legi pentru garanția și reglementarea libertății de a răspândi idei și opinii.

(Va urma).

Serbări unioniste în Apus.

Trista desbinare între apusul și răsăritul creștinesc, poate fi lecuită numai cu colaborarea ambelor părți. Este știut, cât de mult și cât de sincer, capii bisericii catolice au stăruit în îndrumarea, de toți do-rită, a unirii Bisericilor.

Un frumos avânt a luat fărăndoială, gândul neprecupețit al refacerii unității creștine, sub pontificatul actualului Sf. Părinte, Piu XI-lea.

Noul suflu de unire se manifestă, nu odată, în cadre sărbătorești.

Așa în 27 Octomvrie 1933 a avut loc în colegiul filozofic al PP. Iezuiți la Pullach, Bavaria, o solemnă liturghie după ritul S. Ioan Gură de Aur în limba slavă veche. În 26 Aprilie a. c. *Păr Novicoff*, din Societatea lui Isus, prof. la Seminarul pontifical răsăritean din *Dubno în Polonia* a fost oaspele marelui colegiu al PP. Iezuiți la *Valkenburg în Olanda* și a celebrat acolo o liturghie în acelaș rit cu aceeași limbă slavă. În ziua precedentă sf. liturghii a avut loc o instructivă conferință despre ceremoniile răsăritene. Altarul marelui capele a colegiului era schimbat după ritul răsăritean. Chiar un iconostas s'a improvizat după puțință. În cadrul impresionantei liturghii s'au împărțit sub ambele specii 30 de diaconi din societatea lui Isus. Predicatorul zilei vorbește despre însemnătatea mare a sf. Uniri. În după masa aceeași zile, ca bucuria să fie deplină, se aranjează o neuitată serbare, cu cântece răsăritene liturgice, cu poezii de ale lui *Vladimir Solovieff*, marele filozof catolic al Rusiei și cu o conferință despre cauzele desbinării și urmările ei.

Urmarea strădaniilor curate, n'a întârziat: o vie însuflețire cu interes suprafiresc pentru activitatea spre folosul sfinte și mult așteptatei Uniri.

P. Felix Wiercinski, S. I.

Date și Documente Referitoare la Istoria Episcopiei Ortodoxe Române de Oradea

IV.

În vechea Ungarie, pe timpul dintre anii 1000—1526, deci până la cuceririle Turcilor, Românii din județul Bihor parte erau romano-catolici, parte greco-catolici. Ei toți erau administrați de episcopul catolic al Oradei. Românii greco-catolici aveau ca superiori intermediari pe arhidiaconii dela Șeghiște. Este adevărat însă că existau și Români schismatici. Dar aceștia nu aveau nici o organizație. Ei erau persecutați. Nici o amintire nu există, că aceștia în Bihor să fi fost avut episcop sau protoprezbiter.

După desființarea Episcopiei Catolice de Oradea, este adevărat, că sub influința Calvinismului, în județul Bihor principele Rákóczy I. numește cu data de 30 Sept. 1641 pe Avram de Burdan episcop calvinesc*) al Românilor din județul Bihor. Acestuia îi urmează tot ca episcop calvinesc-român Petre de Ciuciu, numit fiind prin decretul principelui Gheorghe Rákóczy II. cu data de 15 Dec. 1648. Dar acești episcopi calvinești nu au nimic de a face cu »drept măritoarea Biserica a Răsăritului«.

Turcii cucerind Bihorul și jurul îl administrează ca un pašalâc în tot timpul din a. 1660 până la 1692. În acest interval, în anul 1664, se abate pe aici un episcop sârbesc, cerând dijmă dela popor, pe motivul că el este trimis de patriarhul dela Constantinopol. Poporul dela Aleșd și Beiuș l-a gonit pe acest episcop nevoind al recunoaște, pe motivul că era sârb și pe motivul, că ei deja se lăpdaseră de sfintele icoane și se făcură Calvinisti.

Este adevărat, că sub stăpânirea Turcilor, în Bihor veneau mulți comercianți greci din Balcani. Aceștia aduceau cu ei și preot ortodox grec, care le făcea slujbă. După izgonirea Turcilor din cetatea Oradei, deodată cu armatele cuceritoare se așează aici și familii sârbești, care veniră de pe la Ipek cu patriarhul Arsenie Cernoevitz. Am menționat și numele unui episcop sârb Ephrem Bannyanin, care a fost repartizat cu funcția pentru cetatea Oradea și Agria. Dar din documentul ce va urma, vom vedea clar ca și lumina soarelui că acest episcop al Sârbilor nu și-a pus piciorul în Oradea niciodată. Ce-i mai mult se poate constata, că el a plecat**) la Roma și a primit unirea cu Biserica Romei cea Catolică.

Se mai amintește, ca episcop ortodox, de Oradea numele unui pseudo-episcop Petre Cristofor***) sau

*) Dr. Jacob Radu: Istoria Diezelei Române-Unite a Oăzii-Mari. Tipogr. Ateneul Oradea 1930 pag. 8.

**) „Vestitorul“ revistă de cultură religioasă Oradea numărul din Noemvrie 1934. pag. 6. și „Statistica delle chiese Orientali“, Tip. poliglotta Vaticana, Roma, 1932, la istoricul Bisericii Românești.

***) Dr. Jacob Radu: Istoria Diezelei Române Unite a Oăzii-Mari tip. 1930 la pag. 23.

Affatim. Acesta însă nu știm că cine este, cine l-a numit episcop. Numele lui nu este menționat în șirul episcopilor români din cartea lui Nicolae Iorga*).

Despre el glăsuște numai un singur preot de pe la... Beliu, care răspunzând episcopului greco-catolic Meletie Covaci, despre consacrarea sa, spune că este sfințit de către Petre Cristofor, vlădica Oradei pe la anul 1712. Acest răspuns este cuprins în »Catalogul vizitațiilor canonice«, făcut de episcopul greco-catolic Meletie Covaci în anul 1752 și este redat de V. Bunyitay în »A Bihari Oláhok vallás-uniója« la pag. 62.

Se poate că popa dela Beliu a spus acest nume, să scape cu o minciună de vizitația canonică a episcopului Meletie; dar se poate că într'adevăr a fost blagoslovit de acest »pseudo-episcop«, care va fi fost în trecere la Oradea timp de câteva săptămâni, ceea ce însă nu înseamnă că el ar fi fost episcop ortodox de Oradea. Un lucru însă este sigur! Tot ce s'a petrecut la Oradea, dela stăpânirea Turcilor încoace (1692) este cunoscut clar din documentele dela municipiul Oradea și a județului Bihor. Dar numele obscur al lui Petre Cristofor »ca episcop român ortodox de Oradea« nu există nicări: nici în acte, nici în bibliografia Bihorului: decât în catalogul de vizitații canonice, menționat între împrejurările deja enarate.

* * *

Asupra acestor date am stăruit mai mult pentruca să scot din rătăcirii pe unii scriitori, cari au dus în eroare opinia publică arătând, că Românii ortodoci ar fi avut episcopi ortodocși orientali aici la Oradea, ceea ce este întru adevăr o afirmație greșită și lipsită de orice temei istoric.

Românii greco-ortodoci au intrat în relații religioase cu Grecii și cu Sârbii pentruca voiau să aibă drepturile Bisericii orientale ortodoxe, ce li-s'au dat Sârbilor veniți cu patriarhul Arsenie Cernoevitz, de către împărații dela Viena și cari erau cuprinse în diplome și în Regulamentul popoarelor illirice, ceea ce este**) analizat temeinic în enciclopedii și în scrieri.

Despre acest fapt vorbește și documentul.

P. Dejeu

*) N. Iorga: Istoria Bisericii Românești Vol. I. pag. 321—374. Tip. Vălenții de Munte 1909.

**) Dr. C. Diaconovich: Enciclopedia Română Vol. I. pag. 382—387 etc. Sibiu 1898.

At. Marinescu: Viața și operele lui Petru Maior, discurs de recepție la Academia Română, București 1881.

Din Colecția lui Hurmuzaki, ce va urma în întregime într'un număr viitor al „Vestitorului“.

Mare praznic la Drăgești.

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu pe ziua de 14 Iunie va fi gata biserica Mănăstirii franciscanilor români uniți din Drăgești, în care zi se va face și sfințirea ei și se va inaugura întâiul pelerinaj la sfântul Anton de Padua.

Dumnezeu a dat un privilegiu deosebit sfântului Anton și vrea ca prin el să facă numărare minuni în folosul celor ce oleargă la ocrotirea lui.

Acesta e motivul că în toată lumea sfântul Anton e cunoscut și cinstit nu numai de catolici ci și de acatolici, până chiar și de evrei și de turci.

Și în poporul nostru evlavia către sfântul Anton e foarte răspândită, căci am putea spune, că nu e biserică unde să nu se afle icoana acestui sfânt.

Pentru a deștepta și mai mult evlavia credincioșilor, și pentru ca binefacerile marelui taumaturg să se reverse și mai îmbelșugate asupra poporului nostru, Biserica Mănăstirii franciscanilor din Drăgești va fi de acum înainte locul de rugă la sfântul Anton de Padua. În această biserică se află o icoană frumoasă a sfântului Anton și moaștele lui, aduse din Padua. Pelerinajul e hotărît pe întâia Duminecă după 13 Iunie din fiecare an.

Invităm pe toți evlavioșii marelui sfânt la sfințirea bisericii și la pelerinajul ce se va ține anul acesta Duminecă 14 Iunie.)*

*) Din sursă particulară suntem informați că Sf. Părinte a binevoit a acorda indulgența plenară „totles quoties” celor ce vor cerceta acest nou sanctuar în numita zi. N. R.

CRONICI

— **Personale.** In 30 IV a. c. I. P. S. Sa Dr. Valeriu Trăian Frențiu, însoțit de Păr. Dr. Gavril Stan, a plecat la Roma. Excelența Sa patronează pelerinajul românesc, despre care vorbim în altă parte a revistei noastre.

In ziua de 10 Mai I. P. S. Sa a oficiat în fața notabilităților de pe lângă Vatican și Quirinal și a unui select grup de prieteni nouă, un *Te-Deum*, în biserica Română-Unită din Roma. In 12 Mai crt. a asistat la inaugurarea expoziției mondiale a presei catolice. I. P. S. Sa se reîntoarce odată cu pelerinii români.

Plecat cu bine, dorim reîntoarcerea bunului nostru Archiepiscop cu pace!

— **Adunarea generală a AGRU-lui Catedralei.** In Duminica Tomii, după statute, s'a ținut adunarea generală a AGRU-lui Catedralei în sala festivă a Școalei norm. rom. unite. Este a cincea etapă în viața plină de realizări a organizației acesteia. Cum era de așteptat, a și arătat, într'un raport concis, rezultatele frumoase obținute în anul de muncă 1935—36. Adunarea a primit cu aplauze raportul cetit de Dl Secretar Petru Moșneag. S'au pus în evidență ședințele administrative, ținute totdeauna cu plenosul membrilor comitetului pentru organizarea internă din care reiese sporirea membrilor și însuflețirea la muncă. S'a muncit cu folos și la formarea sufletească a membrilor, cari în număr mare au luat parte la exercițiile spirituale ținute la Catedrală și împărțându-se.

Dar mai ales, s'a arătat activitatea agristă de luminare a credincioșilor din periferiile parohiei. Douăsprezece șezători cu diferite cuvântări naționale, poezii, coruri, care încadrau de minune conferințele apologetice, întovărășite cu splendide proiecțiuni luminoase. Despre minunile dela Lourdes, *Viața Domnului nostru Isus Hristos* etc.

Mulțimea ascultătorilor și aplauzele repetate au dovedit cu prisosință că șezătorile au venit la vreme și că erau într'adevăr necesare. Anul acesta s'a remarcat în activitatea acestei organizații și laturea caritativă mai intensă. Suma de 2000 lei, pe lângă alte ajutoare în natură împărțită săracilor, este o frumoasă dovadă.

Iată ce am spicuit din darea de seamă a secretarului. Raportul casierului nu era tocmai strălucit, deoarece se întâmpină mari dificultăți la încassarea taxelor membrilor, din care pricină la propuneri, s'a discutat cu interes propunerea de a se micșora taxele, spre a putea înscrie mai mulți membri. Adunarea a încuviințat să se intervină pe lângă biroul central pentru soluționarea acestei dificultăți. Apoi s'a constatat, că deși activitatea organizației e foarte frumoasă, totuși nu este ideală. Pentru a ajunge la acesta, asitentul ecleziastic a propus să se înceapă o campanie de formație sufletească a membrilor prin așa zisul cerc de studiu agrist care să consistă în lecții practice de acțiune catolică. Aceste lecții să se țină odată pe lună și să se convoace personal membrii organizației luându-se la proces verbal în întregime temele dezvoltate, discuțiile interesante și numele participanților. Propunerea a fost primită cu ropote de aplauze și se va și începe înfăptuirea ei chiar în luna viitoare.

Cu aceasta se încheie ordinea de zi a Adunării generale. Dl Președinte Dr. Savu Marta care a condus ședința dă cuvântul Dlui Dr. V. German, care a ținut o splendidă conferință despre *aportul catolicismului la formarea noastră ca români* coborițori din coloniștii lui Traian veniți dela Tibru pe aceste plaiuri. Conferențiarul a ținut sala în adevărată încor-

dare entuziastică iar la urmă, aplauzele au izbucnit cu strigăte de: *frăiască*.

Cântarea *Luminează-te Ierusalime* ... a încheiat de minune lucrările adunării.

Coresp.

BIBLIOGRAFIE

— Dr. Alexandru Nicolescu, „Din Natură”. Lugoș, 1935. Pagini 28. Preț 15 Lei.

Ce mult spune „*natura*”, aceasta cu adevărat „*magna charta*” a omenirii, celor ce îi înțeleg câtuși de puțin a toate grăitorul limbaj. Fericit muritorul familiarizat cu candoarea de crin a acestui minunat graiu. Dar și mai fericit muritorul care reflectând prin prismă propriului său suflet, nuanțele catifelate, ce-i îmbră împărăția curată a naturii, știe să le împărtășească, cu vorba, cu scrisul și altora, gama vibrantă a acestor sentimente, ne gândim la al 9-lea număr din „Biblioteca pentru clasa cultă”, cu titlul „Din Natură”, de Dr. Alexandru Nicolescu, episcopul Lugoșului.

Bunul și blândul episcop de Lugoș este „per excellētiām” un prieten al naturii. Și așa l-a făcut să parcurgă nu odată „plaiurile” fermecate, tot atâtea „colțuri de rațu” ale României, „pe jos cu tolagul unui pelerin pios dornic de a vedea și gusta Meca frumuseții țării și neamului său” (pag. 8).

Cartea cuprinde două părți. Una: „*Foloasele ce ni le aduce natura*”. Sunt multe și nenumărate. Pentru toți. Căci, în ultima analiză: „Nimic nu poate fi mai folositor, mai înălțător, mai inabilitator de suflet decât dragostea față de natură, care redându-ne pe noi nouă înșine, ne unește în același timp și cu Dumnezeu, autorul vieții și fericirii noastre” (pag. 17). A doua parte: „*Roza*” numită de autor așa de plastic „Regina Florilor”.

Cuvântul inspirat al savantului episcop, picură în suflet și în inimă mireasma îndrăgirii, a ceea ce se cheamă natură și deschide perspective nebănuite de înalte sensuri creatoare.

Stilul original, „curge maelos ca un fluviu puternic, fără să țină seama de diguri, stăvilare, zăgazuri”. Celui ce ar vrea să se convingă, îi șoptim încă două cuvinte: „*Tolle, lege!*”

Vasile Bolca și Aurel Pop: Poporul românesc (Formare și drepturi asupra plaiurilor noastre străbune).

O carte ce ne învață multe.

Chiar la început: bunăînțelegere și colaborare în spiritul dragostei frățești. — Doi distinși profesori dela Școala Normală Unită, nu pregetă să-și întindă frățește mâna ca din puteri unite, să răsără o lucrare cât mai desăvârșită și utilă. — Frumos și rar în zilele de azi.

Apoi: cum se clădește o adevărată și solidă temelie sufletească pe care să se poată bizui toți celor ce li-e drag viitorul unui neam, — Nu prin minciuni, nu prin falsuri, mușmalizări ori tăceri condamnabile, ci prin dreptate și adevăr. Adevărul îl propune această carte și încă adevărul istoric ce arată un aspect din trecutul acestui neam românesc — Incepe cu așezarea și formarea poporului românesc, descriind tot procesul de formare și rezolvând problema continuității elementului românesc pe pământul Daciei. Continuă cu formarea limbii române, pomenind diferitele influențe străine, nu uită nici pe Români din Peninsula Balcanică, — Spre sfârșit, tratează ideea de națiune la Români, ideea de care azi se face atâta uz și abuz, și prin urmare, o învățătură despre geneza și consecințele ei, nu e inutilă. O chestiune actuală și bine prinsă e cea a ținuturilor alpine României-Mici. Alipirea această e consecința firească

a unor principii elementare de drept universal și prin urmare cine încearcă știrbirea hotarelor trase, — prin orice uneltire — prin încercarea de revizuire a tratatelor, fie prin agresiune, — arată că nesocotește un principiu elementar și calcă un drept imprescriptibil, săvârșind fărădelegea care totdeauna a atras blestemul istoriei.

Și bine observă distinșii autori, că hotarele Țării noastre nu se apără într'atâta prin adunări de protest și amenințare, ori prin discursurile-declamări pe cari le rostesc cu ifose de buni patrioți români la sărbători naționale și când li se dă ocazie, aceia ale căror suflete în zile comune nu vibrează deosebit când aud vorbindu-se despre Țara românească. Hotarele țării se apără prin dreptate și adevăr. Acestea trebuiesc arătate lumii, căci dacă acestea vor fi cu noi, cu noi va fi și Dumnezeu.

Prin chestiunile ce tratează și prin felul cum tratează aceste chestiuni, cartea o pot folosi și tinerii școlari cari se pregătesc pentru examenele de bacalaureat ori diplomă.

O recomandăm călduros. Se poate comanda dela autori. Preț 40 lei.

Biblioteca populară A. G. R. U. „Ne pierde Neamul...” Triste povești din Petrești, de Părintele Nicolae Brânzeu, Cluj. 1936. Form. 16° Pagini 70. Preț 7

Păr. Can. Dr. Brânzeu, bun cunoscător al poporului, ne pune înaintea ochilor într'o broșură, nu povești, ci triste realități asupra unei probleme de o importanță capitală atât din punct de vedere creștinesc cât și național: împuținarea pe zi ce merge a neamului românesc. Dacă Banatul va continua cu urâtul păcat moștenit dela străini — păcat de care străinii încep a se desbăra — în câteva decenii neamul românesc din Banat va pieri și locul îi va fi luat de străini. Din comparația dintre numărul nașterilor și morților (statistica din 1935) reiese, că Banatul pierde anual peste 5000 (cinci mii) Români. În zece ani ... Pricitele: lăcomia după averi, lipsa de simț omenesc și creștinesc, concubinajul, divorțul și avortul. Remediul: „Inapoi la Cristos, înapoi la legea creștină!” În caz contrar nu „Banatu-i frucea” ci „Românul din Banat este coda” și vom ajunge acolo că una din cele mai bogate regiuni ale țării va încăpea pe mâini străine.

Părintele Nicolae în Petrești caută stăvilirea răului prin predici, conferințe și Congregația mariană. Acest procedeu se impune oricărui paroh conștient de rolul său și trebuie aplicat pretutindenea, avându-se în vedere că răul a trecut din Banat în Arad—Crișana, a luat-o pe Mureș în sus până în Transilvania undă se întâlnește cu același rău primit dela Sași.

Broșurica scrisă într'un stil popular, ușor și atrăgător o recomandăm tuturor, în deosebi preoților.

Anuarul liceului „Petru Maior” din Gherla, pe anul școlar 1934—35. Publicat de Dr. Emil Precup, directorul liceului. Cuprinde o conferință a d-lui director despre Octavian Goga, ținută în cadrele Astrei în Gherla, cronica a. șc. și mai multe rapoarte și dări de seamă în legătură cu viața institutului din a. șc. trecut. — Bun pentru orientare.

Au apărut: 1°. Canonice Nicolae Brânzeu: *Sămănătorul*. Tom. I (Catehética) Lugoș 1936. Editura autorului. Preț 140 lei.

2° Pr. Ioan Suclu: *Pier Giorgio Frassati*, cuceritorul de culmi. Blaj 1936. Preț 30 lei. Se poate avea dela Societatea Sf. Ioan Gură de Aur. — Oradea. Asupra lor vom reveni într'un număr viitor.

